

**LES BASES BIOLÒGIQUES
 DE LA VIOLÈNCIA DE GÈNERE**

 David Bueno
 i Torrens

 Professor i investigador de genètica
 de la Universitat de Barcelona

Violència XY

Una enquesta realitzada per l'Institut de la Dona ha posat de manifest que a l'Estat espanyol hi ha 1,8 milions de dones que són víctimes de maltractaments tècnics, que inclouen agressions físiques, verbals i menyspreus sistemàtics, i arriben al paroxisme amb els assassinats de dones per les seves parelles o exparelles (68 víctimes mortals el 2006). Una de les preguntes que tot sovint em faig és sobre el perquè de la violència en els humans, i en concret la de gènere. ¿Hi ha cap base biològica per a aquest comportament violent exercit pels mascles de l'espècie humana? Vull deixar ben clar que no pretenc buscar una justificació a una actitud que és completament injustificable, si no meditar sobre els factors biològics que l'envolten. És des de la reflexió que han de sortir noves idees i eines que contribueixin a la seva prevenció i eradicació, tant a nivell social com personal.

PER ABORDAR AQUESTES QÜESTIONS des de la perspectiva biològica s'ha de considerar la història evolutiva de la nostra espècie, l'herència biològica que hem heretat dels primats ancestrals nostres, que inclou els instints. Hi ha dos instints que són clau per entendre no només les bases biològiques de la violència de gènere sinó també tots els aspectes del comportament animal: la supervivència i la reproducció. Si una espècie els hagués perdut, ràpidament hauria quedat eliminada per la selecció natural.

EN UN ENTORN NATURAL MOLT COMPETITIU, com el que ha afavorit l'evolució humana, la manifestació de certs comportaments agressius garanteix la supervivència dels individus que els manifesten, del seu grup familiar i de la seva nissaga. És a dir, que la selecció natural ha afavorit, ja d'entrada, l'existència i l'acceptació social de certs comportaments agressius, exercits de forma molt més acusada pels mascles en totes les espècies de primats. Biològicament parlant, aquests comportaments serveixen per garantir el domini i el control sobre els territoris que ocupa el grup familiar, assegurant així l'alimentació i la reproducció, els dos instints bàsics. Cal dir aquí que la major part de sociobiòlegs consideren que l'agressivitat és un instint innat, i la violència, un comportament culturalment après.

RESPECTE A LA REPRODUCCIÓ, genèticament parlant, és un acte egoista, i s'ha d'entendre com l'instint biològic de passar les formes genètiques pròpies a la descendència. Malgrat que els humans ens comportem de forma monògama quant a la cura de la descendència, durant l'etapa reproductora una femella es pot aparellar amb molts mascles, i un mascle amb moltes femelles. Ara bé, en els primats, com en tots els mamífers, la reproducció és una funció vital clarament asimètrica, atès que les femelles són les que posseeixen els òrgans i la fisiologia adequats per gestar i alletar les cries. Això genera un fort biaix entre ambdós sexes respecte a la possibilitat de realitzar aparellaments diversos.

PER A LES FEMELLES, EL FET QUE EL 'SEU' HOME s'aparelli amb altres femelles (adulteri masculí) no

CARMÉ PERIS

“Una de les preguntes que tot sovint em faig és sobre el perquè de la violència en els humans, i en concret la de gènere. ¿Hi ha cap base biològica per a aquest comportament violent exercit pels mascles de l'espècie humana?”

suposa, biològicament parlant, cap desavantatge quant al manteniment de la seva nissaga genètica. En canvi, per al mascle, la infidelitat de la seva dona (adulteri femení) suposa un clar desavantatge quant a l'acte egoista de transmetre els seus gens a la descendència, atès que haurà d'alimentar i protegir descendents que no portaran les seves formes genètiques. Dit de passada, això podria explicar (però en cap cas justificar) que en pràcticament totes les cultures l'adulteri femení estigui molt més castigat que el masculí, la qual cosa no vol dir que *de natura* les dones hi siguin menys propenses, o que no hi tinguin exactament el mateix dret.

SI A AQUEST ASPECTE REPRODUCTIU HI AFEGIM l'agressivitat consubstancial als mascles i la seva acceptació social, dirigides a exercir un domini sobre l'alimentació i la reproducció, i la culturalització dels instints, obtenim un potent còctel de gust amargant. Per protegir la inversió energètica realitzada en els descendents, en els mascles es pot haver seleccionat un instint de gelosia molt acusat i agressiu, que pot desembocar, convenientment alimentat per les influències culturals, que sempre han tendit a menystenir i sotmetre les dones en un cercle viciós de dominància i control per garantir la paternitat genètica dels descendents, i per altres factors personals, en la violència de gènere.

EL DIA QUE ELS HUMANS ENS CONSIDEREM, de forma efectiva i no només de paraula, com uns iguals entre iguals, haurem fet el primer pas per vèncer la violència de gènere en totes les seves dimensions. Ara és una qüestió cultural. Per això cal vetllar per una cultura no discriminatòria (no sexista) ni violenta (sense apologia de l'agressivitat masculina), actituds contràries a les que malauradament veiem constantment a tot arreu. Fins ara els instints han regit les manifestacions culturals, les quals han provocat aquesta problemàtica. Ja és hora que utilitzem la cultura d'una altra manera, per reconduir els nostres instints.